

BUĞDAY YETİŞTİRİCİLİĞİ

1. Toprak işleme ve tohum yatağı hazırlığı: buğday tarımında kaliteli ve bol ürün alabilmek için en önemli işlemlerden biridir. Ekilen tohumluğun zamanında ve yeknesak bir şekilde çimlenebilmesi için tohum yatağı özenle hazırlanmalıdır. Buğday tohum yatağı hazırlığında ayçiçeği-buğday ekim nöbeti içersinde, topraktaki organik madde ile nemin korunması ve ekonomik olması için azaltılmış toprak işlemesi yapılmalıdır. Azaltılmış toprak işlemesi yöntemiyle tohum yatağı hazırlığında ayçiçeği hasadından kalan sap artıkları birbirine çapraz çekilen goble disk ile parçalanarak toprağa iyice karıştırılmalıdır.

2. Gübreleme için üreticiler, tarlalarından alacakları toprak örneklerini analiz yaptırmalıdır. Ancak genel bir bilgi olarak buğday tarımında dekardan 600 kg'ın üzerinde verim alabilmek ve dengeli gübreleme yapmak için saf olarak 12-14 kg/da arası azot ve 4-5 kg/da arası fosfor dozları yeterli olmaktadır. Fosforlu gübreler ekimle veya ekimden önce toprağa verilmelidir. Azotlu gübreleme, azotun topraktan yıkanmaması için üçe bölünerek yapılmalıdır. Azotun birinci kısmı ekimde eğer toprakta fosfor ve çinko noksanlığı varsa, 20-20-0-1Zn gibi kompoze gübreden dekara 20-25 kg arası; ikinci kısmı şubat ayında üre (%46 N) formunda 8-10 kg/da arası ve son üçte birlik kısmı da mart ayı sonunda amonyum nitrat %26 veya %33 N) formunda 16-20 kg/da arası tarlaya serpmeye suretiyle verilmelidir. Aşırı nitrat formunda gübre kullanımından çökerten (*Gaeumannomyces graminis*) gibi kök hastalıklarına, yer üstü ve yer altı tatlı su kaynaklarının kirlenmesine neden olmamak için kesinlikle kaçınılmalıdır.

Yaprak gübre uygulaması, uzmanlara danışarak besin maddesi noksanlığından emin olunan buğday tarlalarına, Bakanlıktan ruhsatlı, TSE belgeli ve ihtiyaç duyulan besin maddesini karşılayacak formülasyonda olanları tercih edilerek yapılmalıdır. Yaprak gübreleri ambalajı üzerinde bulunan kullanma talimatına göre doğru oranda su ile karıştırılarak uygun bir pülverizatörle, rüzgârsız günlerde sabah ve akşam saatlerinde uygulanmalıdır.

3. Sertifikalı tohumluk kullanımı: buğday tarımında yüksek ve kaliteli ürün alabilmek için çok önemlidir. İyi bir tohumluk bölge şartlarına uyan, önceden ekileceği bölgede denenmiş, değirmencilerin istediği, tescilli veya üretim iznli, verim potansiyeli ve sürme hızı yüksek, taneleri dolgun, hastalık ve zararlılara karşı ilaçlanmış olmalıdır. Pehlivan, Flamura-85, Gelibolu, Kate-A-1, Tekirdağ, Aldane ve Selimiye ile özel sektöre ait bazı çeşitlerin Trakya'ya adapte olduğu bölge denemeleri ile kanıtlanmıştır.

4. Tohumluk ilaçlaması: sürme, rastık, kök hastalıklarına (*Pythium spp*, *Fusarium spp*, *Gaeumannomyces graminis*(take all), *Helminthosporium sativum*, *Sclerotium rolfsii* ve *Rhizovtoni*

gibi) karşı Zirai Mücadele Teknik Talimatına göre selektörde veya ilaçlama bidonlarında yapılır. İlaçlar, tohum miktarına göre önerilen dozda kullanılmalıdır. Aksi halde düşük dozda etkisizlik ortaya çıkmakta, yüksek doz ise bazen tohum çimlenmesine olumsuz etki yapabilmektedir. İlaçlanmış tohumluk, ilaçlanmadan ekime kadar geçen süre içinde kuru yerlerde saklanmalı, polietilen vb. gibi hava geçirmeyen maddelerden yapılmış ambalajlarda kesinlikle saklanmamalıdır.

5. Dekara ekilecek tohumluk miktarı: buğday çeşidinin kardeşlenme kapasitesi, bin tane ağırlığı, çıkış gücü ve tohumun saflığına göre 1 m²'de 450-500 arası canlı dane olacak şekilde hesaplanmalıdır. Dekara atılacak tohumluk miktarı çeşitten çeşide ve tohum iriliğine göre değişmektedir. Dekara ekilecek en uygun tohum miktarı Pehlivan gibi kardeşlenme kabiliyeti yüksek olan çeşitlerde 18-19 kg, Flamura-85, Gelibolu, Tekirdağ, Aldane ve Selimiye gibi iri taneli ve bintane ağırlığı yüksek çeşitlerde ise 20-22 kg/da arasında olmalıdır. Aşırı sık ekim kök hastalıklarına ve yatmaya neden olacağından önemli verim kayıplarına yol açabilir.

6. Ekim zamanı: buğday tarımında ekim zamanını belirleyen en önemli faktörlerden biri toprak sıcaklığıdır. Toprak sıcaklığının 8-10 oC olduğu zaman ekim yapılırsa kök gelişmesi hızlı ve kök tacı da derin olur. Uygun zamanda yapılan ekim, soğuğa ve kurağa karşı dayanıklılığı artırır. Çok erken ekimde, çok geç ekimde kış dönemindeki şiddetli soğuklardan bitkinin zarar görmesine neden olacağı için sakıncalıdır. En uygun buğday ekim tarihi, Trakya Tarımsal Araştırma Enstitüsünde yapılan denemelerde 15/Ekim-15/Kasım tarihleri arası olarak belirlenmiştir. Ancak ekim zamanı sahil kesiminde bulunan Tekirdağ merkez, Marmara Ereğlisi, Silivri, Çatalca, Şarköy, Gelibolu, Eceabat, Enez, Keşan ilçelerinde iklim Trakya'nın iç kesimlerine göre daha ılıman olduğundan 25/Ekim-15/Kasım arasında 10 gün daha geç olması hastalıklardan ve erken dönemde görülen zararlılardan kaçmak için daha uygun olabilir.

7. Ekim: buğday tarımında düzgün bir çıkış için tavrda tohum yatağına yörenin toprak koşullarına uygun olarak disk veya balta ayaklı tohum miktarı kolay ayarlanan modern ekim makinalarıyla yapılmalıdır. Ala ve kızıl tavrda ekimden kesinlikle kaçınmalıdır.

8. Ekim derinliği: normal toprak koşulların da 5-6 cm arasındadır. Ekilecek buğday tohumluğunun bin tane ağırlığına veya iriliğine bağlı olarak ekim derinliği, küçük tohumlarda 4-5 cm, iri tohumlarda 5-6 cm arası olmalıdır.

Ekim nöbeti, buğday kök hastalıkları, ekin kurdu (zabrus), buğday sineği gibi zararlılar ile mücadele ve toprakta verimin korunması için mutlaka her yıl veya en az iki yılda bir ayçiçeği, Macar fiği, kanola, kavun, karpuz, soğan, fasulye, mısır, pancar, süpürge, kabak gibi ürünlerle yapılmalıdır.

9. Yabancı ot mücadelesi: otların 2-4 yaprak olduğu erken devrede yapılması tane verimini % 20-30 arasında artırmaktadır. Çiftçilerimiz tarlalarında görülen yabancı otların dar veya geniş yapraklı olmasına göre doğru yabancı ot ilacını, zamanında, tavsiye edilen dozda, uygun su miktarı ile kullanmalıdırlar.

Hastalıklardan buğday kök, külleme, pas gibi yaprak hastalıkları ile Zararlılardan süne, ekin kurdu ve buğday sineğine karşı gerekli mücadele ilgili uzmanların Zirai Mücadele Teknik Talimatına göre tavsiyeleri doğrultusunda zamanında ve mutlaka yapılmalıdır.

10. Sulama: ilkbahar döneminin kurak geçtiği yıllarda, imkân olan yerlerde, gebeleşme ve süt olum döneminde salma veya yağmurlama yöntemiyle yapılması, kuru koşullara göre buğday tarımında %100 bir verim artışı sağlamaktadır.

11. Hasat: tane dökülmesini önlemek, süne ile kımıl emgisinden ve düşebilecek aşırı yağışlardan ürün kalitesini korumak için tane rutubeti %13'ün altına düştüğünde en kısa zamanda, tane kayıplarını gösteren modern biçerdöverlerle yaptırılmalıdır.

Sonuç olarak buğday tarımında yüksek ve kaliteli ürün, iyi toprak hazırlığı, zamanında ekim, bilinçli gübreleme, yabancı otlar, zararlılar ve hastalıklarla mücadele ile alınabilir. Buğday tarımı konusunda daha geniş teknik bilgiyi İlçe Müdürlüğümüzden alınabilir.